

KULTUREN

Kv Garvaren 7 och 29

Fornlämning 73:1,
Lunds stad, Lunds kommun, Skåne
Arkeologisk undersökning 2017

KULTURMILJÖRAPPORT ÅRTAL 2017: 1 3

JAN KOCKUM

KULTURHISTORISKA FÖRENINGEN FÖR SÖDRA SVERIGE

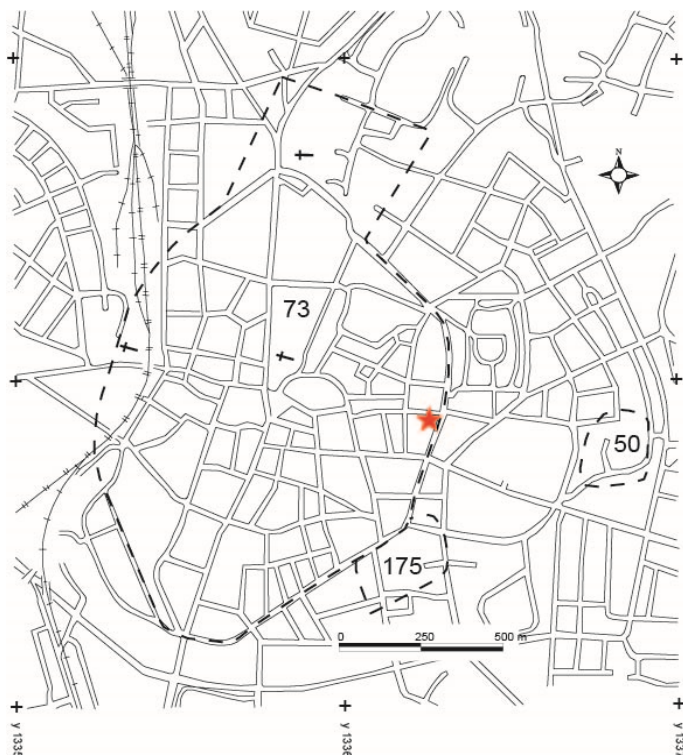
Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	3
Fornlämningsmiljö	3
Tidigare arkeologiska iakttagelser	4
Genomförande och resultat	4
Administrativa och tekniska uppgifter	7
Referenser	8
Bilagor	9
Bilaga 1. Planritning	9
Bilaga 2. Sektioner	10
<i>Sektion A–B</i>	<i>10</i>
<i>Sektion C–D</i>	<i>10</i>
<i>Sektion E–F</i>	<i>10</i>

Sammanfattning

I samband med schaktning för nya dagvattenledningar i kv Garvaren 7 och 29 har en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning gjorts enligt Lst beslut 431-1038-2017. Det aktuella området består av en innergård där den äldsta stående bebyggelsen härrör från mitten av 1800-talet. Under 1900-talet har omfattande moderniseringar gjorts av stora delar av beståndet i kvarteret.

Ett huvudschakt förlades i öst-västlig riktning. Från huvudschaktet utgick ytterligare fyra schakt, varav en del förgrenades ytterligare. Sammanlagt undersöktes 10 schakt. Huvudschaktet följde befintliga ledningar och gick därmed i sentida fyllmassor. De övriga schakten gick delvis i orörda massor. Dessa visade att det över hela innergården, under befintlig ytbeläggning och bärlager, fanns rivningsmassor från tidigare bebyggelse. Här fanns inslag av både rött och gult tegel och massorna bedömdes därför vara från andra halvan av 1800-talet och framåt. Rivningsmassorna bör således komma från den bebyggelse som började uppföras i mitten av 1800-talet och som under 1900-talet varit föremål för modernisering. Inga medeltida lämningar påträffades. Moränlera påträffades inte någonstans.

①

Fig. 1. Lunds innerstad med undersökningsområdet märkt med stjärna.

Inledning

I samband med schaktning för nya dagvattenledningar i kv Garvaren 7 och 29 har markingrepp gjorts. Då det aktuella området ligger i den östra delen av Lunds historiska stadsområde, upptaget som RAÄ 73:1 i Lund, utfördes en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning enligt Länsstyrelsebeslut 431-1038-2017. Undersökningen genomfördes under perioden 2017-01-30–2017-05-02 av personal från Kulturen i Lund.

Fornlämningsmiljö

Undersökningsområdet består av en innergård med stående gårdshus och omgiven av gatuhus. Bebyggelsemiljön härrör från mitten av 1800-talet, men är idag hårt moderniserad (Bevaringskommittén 1983 s 58). Området ligger i den östra delen av den medeltida staden, strax innanför stadsvallen. Strax söderut låg stadens huvudinfart från öster, Östra Mårtensgatan. Kvarteret var vid medeltidens slut troligen uppdelat i fyra eller fem tomter enligt Andrén's tomtrekonstruktion och den aktuella fastigheten motsvarar den rekonstruerade medeltida tomten nr 69, som år 1645 nämns som Ole Aagesens plats (Andrén 1982 s 76).

Tidigare arkeologiska iakttagelser

Om inget annat anges kommer uppgifterna från Kulturens LA-arkiv.

- År 1931, kv Garvaren 17 i samband med grundgrävning för bostadshus. Enligt arbetarna hade inga jordlager av intresse berörts. "Leran" hade påträffats på ett djup om 1,20 m.
- År 1938, kv Garvaren 20, grundgrävning. På ca 0,50 m djup påträffades en knadderstensyta och på drygt 1,00 m djup påträffades en ledningstrumma av tegel och sten.
- År 1953, kv Garvaren 22. Fyra brunnar påträffades.
- År 1995, kv Garvaren 9 i samband med ombyggnad av gårdshus, arkeologisk förundersökning. Inga kulturlager berördes.
- År 1962, kv Garvaren 26, grundgrävning. Timrad brunn dokumenterades, äldre svartgods, rödgods samt läder insamlades.
- År 1963, kv Garvaren 26, grundgrävning. Två timrad brunn påträffades. Även fynd av äldre svartgods och stengods.
- År 1987, kv Garvaren 28, husbyggnation. Schaktningsövervakning. Framkom 60 anläggningar samt 10–15 stolphål. Datering 12–1800-tal. Tomten tycks ha utnyttjats kontinuerligt från 1200-talet och framåt. Dock inga spår efter medeltida byggnader. Brunnar och andra anläggningar tyder emellertid på bebyggelse under perioden. Notabelt var avsaknaden av tidigmedeltida spår (Karlsson 2007).
- År 2011, kv Garvaren 20, tillbyggnad av hus. Geoteknisk undersökning med fyra borrhöjningar genom vilka det kunde påvisas intakta kulturlager inom fastigheten. Lermorän tog vid på 1,30 m djup.
- År 2011, kv Garvaren 20, tillbyggnad av hus. Särskild arkeologisk undersökning. Undersökningen visade att området, som var beläget i direkt anslutning till stadens vall, har tagits i anspråk tidigt i stadens historia, ursprungligen för odling under 1000-talet, men ganska snart även för bebyggelse ett stycke in på tomten, under 1000-1100-talet. Under 1200-talet har en brunn eller vattenhål grävts centralt på ytan. Inga intakta lämningar påträffades från perioden sent 1400-, 1500-tal och 1600-tal.

Genomförande och resultat

Schaktarbetet utfördes på en innergård. Ett huvudschakt för koppling till befintligt dagvattensystem förlades tvärs över gården. Utifrån huvudschaktet drogs stickschakt till fastighetens byggnader. Huvudschakt och stickschakt har numrerats 1–10 (Bilaga 1).

1. Detta schakt utgjorde huvudschakt och hade en längd om ca 28 m, en bredd om ca 1,00 m och ett djup som varierade mellan 0,70 m till 1,10 m. Schaktet följde en befintlig ledningsgrav och gick i moderna fyllmassor bestående av sand. I Östra Vallgatan grävdes det till ett djup om 2,20 m för påkoppling till befintligt dagvattennät. Även här gick man ner i befintligt schakt.

2. Schaktet hade en längd om ca 11 m och en bredd om ca 0,50 m. Schaktet var 0,70 m djupt. I schaktet dokumenterades en sektion, vilken visar att det under 0,20 m med gatsten och sättsand framkom ett ca 0,30 m tjockt lager med mörkbrunt till svart lager med siltig ler (bil. 2, sektion C–D). Detta har sannolikt lagts ut som växt-/odlingshorisont efter att äldre bebyggelse rivits och nya byggnader uppförts. Under detta lager påträffades rivningsmassor med rött och gult tegel blandat med magert kalkbruk. Dessa lämningar var som äldst från andra delen av 1800-talet.
3. Schaktet var ca 7,50 m långt och 0,50 m brett. Djupet uppgick till 0,50 m. I schaktet dokumenterades en sektion (bil. 2, sektion A–B). Under 0,25 m med gatsten och sättsand framkom ett lager med gråbrun lera med inblandning av rött och gult tegel. Dessa rivningsmassor härrör tidigast från andra halvan av 1800-talet.
4. Schaktet bestod av ett ca 1 m lågt och 0,60 m brett stick. Under stenläggning och sättsand framkom här på ca 0,40 m djup hård gul ler med inblandning av tegel.
5. Schaktet var ca 8 m långt och 0,50–1 m brett. Djupet uppgick till 0,80 m. Liksom i föregående schakt framkom under moderna bärlager rivningsmassor som kan dateras till som äldst andra delen av 1800-talet.
6. Schaktet var 6,50 m långt och ca 0,50 m brett. Djupet uppgick till 0,50 m. Under grus och bärlager fanns raseringslager uppblandat med humös siltig ler. I raseringslagret fanns gult tegel och maskinslaget tegel, ej äldre än från andra delen av 1800-talet.
7. Schaktet var 11 m långt, 0,50 m brett och 0,80 m djupt. I slutet av schaktet grävdes det för en brunn. Här uppgick djupet till 1,00 m. I schaktet dokumenterades en sektion (bil. 2, sektion E–F). Under grus och bärlager fanns raseringslager uppblandat med humös siltig ler. I raseringslagret fanns gult tegel och maskinslaget tegel, ej äldre än från andra delen av 1800-talet.
8. Schaktet var ca 1,60 m långt och 0,50 m brett samt 0,50 m djupt och utgjorde ett stick till schakt 7. Liksom i schakt 7 fanns det under grus och bärlager fanns raseringslager uppblandat med humös siltig ler.
9. Schaktet, som var en direkt fortsättning på schakt 7, var 4,00 m långt, 0,50 m brett och 0,80 m djupt. Liksom i schakt 7 fanns det under grus och bärlager fanns raseringslager uppblandat med humös siltig ler.
10. Schaktet var 10,50 m långt, 0,50 m brett och 0,50 m djupt. Liksom i schakt 7 fanns det under grus och bärlager fanns raseringslager uppblandat med humös siltig ler, men i botten av schaktet framkom ett lager med sten. Denna bestod av stenar i blandade storlekar med inslag av rött och gult tegel. Möjligen är det en rest av en stenläggning uppblandad med senare rivningsmassor. Teglet indikerar en datering av massorna till som tidigast andra hälften av 1800-talet.

Schakten visar att det under befintlig ytbeläggningen finns stora ytor med rivningsmassor som jämnats ut med påförda växt- och odlingshorisonter. Rivningsmassorna innehöll maskinslaget tegel och gult tegel, som tidigast från andra hälften av 1800-talet. Sannolikt härrör rivningsmassorna från den bebyggelse som etablerades under mitten av 1800-talet och som under 1900-talet varit föremål för modernisering.

Schaktningen har framförallt berört djup på upp till 0,50 m, ibland upp till 0,8 m. Vid djupare schaktning har man gått i befintliga ledningsschakt. Äldre daterbara horisonter än från mitten av 1800-talet har således påträffats.

Fig. 2. Arbetsbild kv Garvaren 7 och 29.

Administrativa och tekniska uppgifter

Länsstyrelsens beslut, dnr	431-1038-2017	Fornlämning nr/art	RAÄ 73:1
Socken/stad	Lund	Projektnr	61000-521
Landskap	Skåne	Län	Skåne
Kommun	Lund	Trakt/kvarter/fastighet	Kv Garvaren 7 och 29

Typ av exploatering	Arkeologisk undersökning
Uppdragsgivare	A. Nordbecks Entr. AB
Typ av undersökning	AU
Ansvarig institution	Kulturen
Fältarbetsledare	Jan Kockum
Övrig personal	Krister Kàm Tayanin
Fältarbetstid	2017-01-30–2017-05-02

Fälttid	
Arkeolog	5,5 h
Maskin	-

Undersökningens omfattning	
Yta	80 m ²
Kubik	80 m ³
Schaktmeter	95 m

Kostnad för arkeologi	
Fältarbete	4 800
Rapport	4 800
Analys	
Övrigt	
Summa:	

Kostnad övrigt	
Maskiner	
Bodar	
Övrigt	
Summa	

Summa, faktisk	9 600
Summa, beslutad	Enligt löpande kostnad

Fyndmaterial (förvaring m.m.)	Inga fynd tillvaratogs
Arkivmaterial, förvaring	Kulturens LA-arkiv under fastighetsbeteckningen
Ritningar, dokumentation	1 A3 plan-/sektionsritning
Foto	42
Analys	
Övriga upplysningar	

Referenser

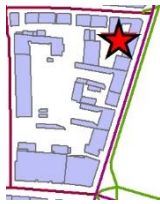
Andrén, Anders 1984. *Lund. Tomtindelning, ägostruktur, sockenbildning*. Medeltidstaden 56. Stockholm.

Bevaringskommittén 1983. *Lunds stadskärna. Bevaringsprogram Krafts rote*. Lund.

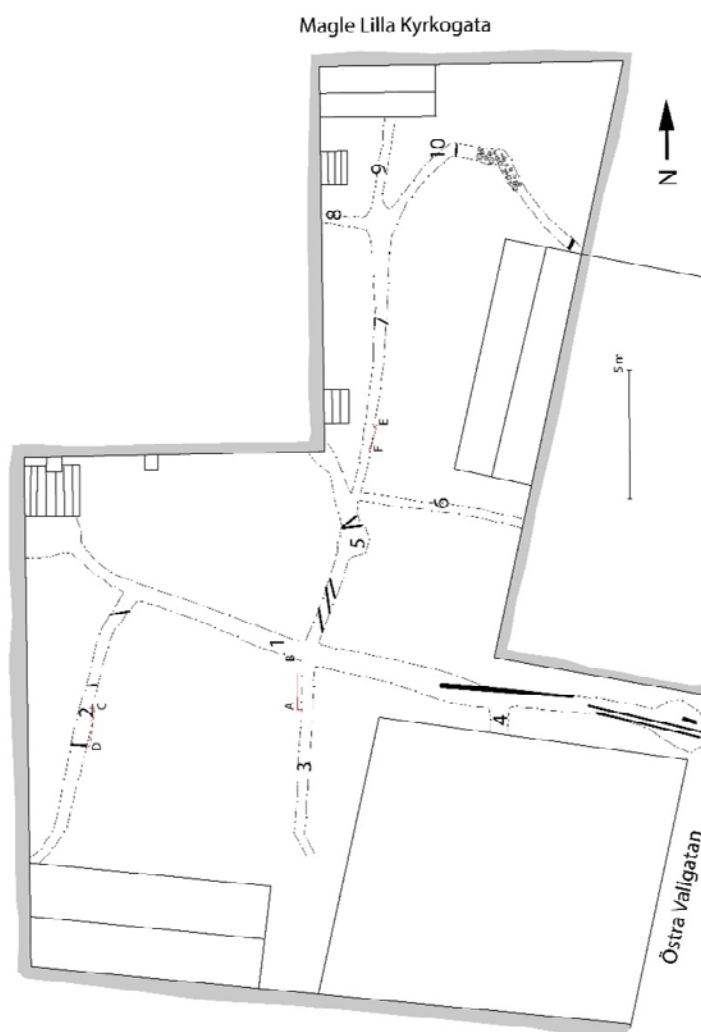
Karlsson, Mattias 2007. *Kv Garvaren 28, Lund. Arkeologisk undersökning 1987*. Arkeologiska arkivrapporter från Lund, nr 242. Lund.

Bilagor

Bilaga 1. Planritning

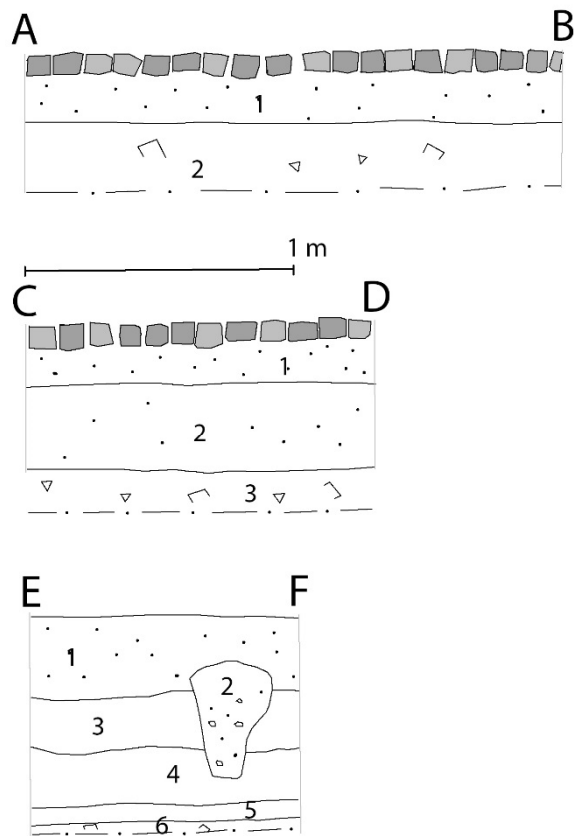

Undersökningens läge i kv Garvaren (jfr. fig 1).

Planritning med schakten markerade 1–10. Sektionerna markerade A–F.

Bilaga 2. Sektioner

Sektioner. Läge och orientering framgår av bilaga 1.

Sektion A–B

1. Smågatsten och sättsand.
2. Gråbrun ler med inblandning av rött och gult tegel.

Sektion C–D

1. Smågatsten och sättsand.
2. Mörkbrun–svart siltig ler, troligen växt-/odlingshorisont.
3. Rivningsmassor med magert kalkbruk, inblandning av gult och rött tegel.

Sektion E–F

1. Grus och singel.
2. Sentida stolphål fylld med grå sand och småsten.
3. Mörkbrun humös sand. Fragment av sentida tegel.
4. Gråbrun sandig lera.
5. Beige/grå lera.
6. Mörkbrun lerig humus. Fragment av porslin och sentida tegel.

Arkeologiska arkivrapporter från Lund har övergått i serien Kulturmiljörapporter fr.o.m. 2013.
I serien Kulturmiljörapporter har utgivits:

2017

- 2017:1 Kv. Eskil 19, Lund. Fornlämning 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk förundersökning 2016. Mattias Karlsson.
- 2017:2 Kv. Universitet 1, Lund. Fornlämning 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk förundersökning 2014–2015. Mattias Karlsson.
- 2017:3 Kv. Galtén 10, 11 och 12, Lund. Fornlämning 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2016. Mattias Karlsson.
- 2017:4 Clemensstorget, Sankt Laurentiigatan, Bredgatan och Norra Vallgatan. Fornlämning 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk förundersökning 2015. Aja Guldåker.
- 2017:5 Södra stambanan Lund Högevall - Flackarp AU steg 2, Lunds och Staffanstorps kommun, Skåne. 2016. Krister Kåm Tayanin.
- 2017:6 Västra Odarslöv 8:1-Odarslövs kyrka, fornlämning 25. Odarslövs socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2016. Aja Guldåker.
- 2017:7 Kv Kulturen 24, Lund. Geoteknisk undersökning 2015. Gertie Ericsson.
- 2017:8 Kv Kulturen 24, Lund. Förundersökningar 2013-2016. Aja Guldåker.
- 2017:9 Stångby kyrkby, fornlämning Stångby 22:1, Lunds kommun, Skåne. Arkeologiska förundersökningar 2002-2003 Gertie Ericsson.
- 2017:10 Kv Universitetet 1, Lund. Fornlämning Lund 73:1, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2015. Krister Kåm Tayanin.
- 2017:11 Innerstaden 2:1 – Stora Södergatan, Lund. Fornlämning 73:1, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning
- 2017:12 Flackarp 30:1, Lunds och Staffanstorps kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2017. Krister Kåm Tayanin.
- 2017:13 Kv Garvaren 7 och 29, Fornlämning 73: 1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2017. Jan Kockum.